

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א

נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת תזריע

תורה

חומרת לשון הרע

ויקרא פרק יג (א) וידבר יקוק אל משה ואל אהרן לאמר: (ב) אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספוח או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אזור מבני הכהנים: ויקרא פרק יד (א) וידבר יקוק אל משה לאמר: (ב) זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן: (ט) והיה ביום השביעי יגלוז את כל שעריו את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל שעריו יגלוז וכבס את בגדיו ורוזן את בשרו במים וטהר: (מה) והצריע אשר-בו הנגע בגדיו יהיו כרמים וראשו יהיה כרוע ועל-שפם יעטה וטמא וקרא: (כו) כל-ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדרך ישיב במוזון למוזנה מושבו:

מראה הצרעת בצבעי לבן:

וכתב רבינו בחיי ויקרא פרק יג (ב) אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת. שנינו במשנה: ארבע מראות נגעים הן, שאת ותולדתה, בהרת ותולדתה, בהרת עזה כשלג, שניה לה כסיד ההיכל, שאת כצמר לבן, שניה לה כקרום ביצה. וגוון ארבעתן לבן, והלובן הזה זה למעלה מזה במדרגה.

שאלות בפרשה:

א { יש לשאול שיש במצורע שלושה דברים מיוחדים שהתורה מחמירה בו הצריכים הבנה, א. הרי ידוע כי צבע לבן מסמל את החסד ואת הטהרה כדכתיב ישעיהו פרק א (יח) לכו נא ונכחה יאמר יקוק אם יהיו חטאיכם כפְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג וְלִבֵּינוּ אִם יֵאָדְמוּ כְּתוֹלַע כְּצֶמֶר יִהְיוּ: וכעין לשון של זהורית ביו"כ שסימן הכפרה שנהפכת ללבן, ואילו כאן כל הנגעים בצבע לבן שאחד יותר מחברו וכולן סימני טומאה? ב { עוד יש להבין טהרת המצורע שהתורה מצריכה אותו לגלח כל שיער גופו עדי הופכו לחתיכת בשר ללא שום שיער, ונתאר לעצמנו שהוא עם זקן ויש לו הדרת פנים נאלץ לאחר שדיבר לשון הרע לצאת מחוץ למחנה וטמא טמא יקרא שלא יתקרבו אליו ולאחר מכן כאשר יטהר ויהיה מגולח לא יוכל לצאת מרוב בושה שישאל מה קרא לו וכיצד יוכל לחזור למעמדו? ג { עוד צריך להבין מדוע עונשו לשבת בדד מחוץ למחנה וטמא טמא יקרא שלא יהיו בחברתו?

נגעים באין בעוון לה"ר:

אולם התשובה לכך הוא גודל חומרת המדבר לה"ר שהיא עבירה היותר חמורה מכל העבירות כאשר נבאר ועונשה גדול מנשוא. והנה מבואר כי הנגעים באים בעוון לה"ר כן מבואר במסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ט רבי שמעון אומר על מספרי לשון הרע נגעים באים עליהם שכן מצינו באהרן ומרים שספרו לשון הרע במשה ובאת עליהם הפורענות. עוד מבואר רבי שמעון בן אלעזר אומר אף על מספרי לשון הרע נגעים באין שכן מצינו בגחזי שספר לשון הרע ברבו ודבקה בו צרעת עד יום מותו שנאמר צרעת נעמן תדבק בד [וגו'] ויצא מלפניו מצורע כשלג (מלכים ב' ה' כ"ז): וכן מבואר במסכת ערכין דף טו ע"ב ואמר ר' יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו, שנאמר [תהילים ק"א] מלשני בסתר רעהו אותו אצמית, וכתוב התם [ויקרא כ"ה] לצמיתות, מתגרמיהן לחלוטין.

חומרת עוון לה"ר:

ומבואר במסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ט עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקב"ה ולא נענשו אלא על לשון הרע ואלו הן. אחד על הים, ואחד בתחלת המן, ואחד בסוף המן, ואחד בשליו הראשון, ואחד בשליו האחרון, אחד במרה, ואחד בריפדים, ואחד בחורב, ואחד במרגלים, זה של מרגלים קשה מכלם שנאמר וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (במדבר י"ד כ"ב). כיוצא בו וימותו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' (שם שם ל"ז). והלא דברים ק"ו ומה ארץ שאין לה לא פה לדבר ולא פנים ולא בשת בקש הקב"ה עלבונה מן המרגלים המדבר דברים כנגד חבריו ומבייש אותו על אחת כמה וכמה שיבקש הקב"ה עלבונה: עוד מבואר במסכת ערכין דף טו ע"ב תנא דבי רבי ישמעאל כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עבירות, עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים, כתיב הכא לשון מדברת גדולות, וכתוב בעבודת כוכבים [שמות לב] אנא חטא העם הזה חטאה גדולה, בגילוי עריות כתיב [בראשית לט] ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, בשפיכות דמים כתיב [בראשית ד'] גדול עוני מנשוא. והנה למרות שחז"ל הגדילו בחומרת עוון לה"ר שהוא יותר משלוש עבירות החמורות אך לא נתבאר עד כמה גדול, אולם ביאר החפץ חיים בהלכות לה"ר בהקדמה כמה איסורים יש בסיפור אחד של לה"ר. וז"ל בחישוב הלאוין, הרי חשבנו שבעה עשר לאוין הרגילין לבוא על ידי ספור לשון הרע ורכילות וכו'. והוסיף בחישוב העשין, הרי שחשבנו י"ד מצות עשה שרגילין לעבר עליהם על ידי ספור לשון הרע ורכילות לבד מ"ז לאוין הנ"ל. והוסיף בחישוב הארורין, הרי חשבנו ג' ארורין המצויין לבוא על ידי מדה רעה הזו. הראת לדעת עד כמה גדול וחמור עוון לה"ר אחד שאין לו אח ורע בכל העבירות שעובר בסיפור אחד שלושים וארבע איסורים בגמטריא "דל", ואמרת רמז בדבר בפסוק בתהילים, אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטוהו ה', שהכוונה אשרי מי שמשכיל להיזהר בעבירה שיש בה ד"ל איסורים שע"י יזכה להינצל ביום רעה לעת"ל, זאת ועוד נאמר באיסור לה"ר מה שלא נאמר בשום עבירה כדלקמן.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א

נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המדבר לה"ר מאבד מצוותיו ומקבל עברות המדובר:

עוד יותר חמור שכל המדבר לה"ר מאבד את כל מצוותיו ותורתו בסיפור אחד ולא רק זאת אלא מקבל את העבירות של אותו שדיבר עליו והיינו לוקה בכפליים, וכך אמר המלך המגיד משרים למרן ה"בית יוסף" זצ"ל וז"ל בספר מגיד משרים פרשת ויקהל מהדורא קמא וגם בענין הקמות אשר קמו נגדך אין להרהר כי הם לא יזיקוך אלא הועילו, כי מי שאומר לשון הרע על חברו מנכין לו מזכיותיו ונותנים וכו' הוא אמת ויציב, ואלו הוי ידעי בני נשא דא הוו חדאין כד שמעין דאמרי ביש מנהון, כאלו יהי לון מתנת כסף או זהב, אלא בגין יקרא דאורייתא דילך דזלולו בה אחזי לכולי עלמא קטירי דיקומון בהון, ואתה תעמוד מנגד ותחזה ותחדי, אבל את לא תהרהר בהאי ולא במלה אחרת רק ביראת ה' כל היום וכל הלילה ובתורתו עכ"ל. וכן כתב בספר חובות הלבבות שער ו שער הכניעה פרק ז וז"ל בא"ד ואם מה שספרו עליו שקר, יאמרו למספר וכו' הרף, אחי, וחמל על זכויותיך, שלא תאבדנה ממך ולא תרגיש, כי כבר נאמר על אחד מן החסידים, שזכרו אותו לרעה, וכיון שהגיעו הדבר, שלח למדבר בו כלי מלא מזמרת ארצו, וכתב אליו הגיעני, ששלחת לי מנחה מזכיותיך, וגמלתיך בזה. ואמר אחד מן החסידים הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם זכיות שלא עשו אותם, ויאמרו לא עשינו אותם. ויאמרו להם עשה אותם אשר דבר בכס וספר בגנותכם. וכן כשיחסר מספר זכיות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמרו להם אבדו מכם בעת שדברתם בפלוני ופלוני. וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינום, יאמרו להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדברתם בם, כמו שנאמר והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה'. ועל זה הזהירנו הכתוב באמרו זכר את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך עכ"ל.

כל עמל האדם על פיו:

אחר הדברים האלה יובנו היטב דברי שלמה המלך בקהלת פרק ו (ז) פל עמל האדם לפיהו וגם הנפֿש לא תמלא: וכתב הזהר כרך ג (ויקרא) פרשת שמיי דף מא ע"ב ר' יוסי פתח ואמר (קהלת ו) כל עמל האדם לפיהו וגו' אסתכלנא במלי דשלמה מלכא וכלהו אחידן בחכמה עלאה, כל עמל האדם לפיהו, האי קרא בשעתא דדיינין ליה [דף מב ע"א] לבר נש בהווא עלמא כתיב כל ההוא דינא וכל מאי דסביל בהווא עלמא ונקמין מיניה נקמתא דעלמא, לפיהו בגין פיהו דלא נטיר ליה וסאיב ליה לנפשיה ולא אתדבק בסטרא דחיי בסטרא דימינא. וכן כתב המנורת המאור פרק יח - לשון הרע עמוד 345 למה יקצוף האלהים על קולך, על אותו הקול של לשון הרע, דכתיב ויחר אף ה' בם וילך. וכו' הה"ד אל תתן את פיד לחטיא את בשרך וגו'. וכתבי שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. וכתבי כל עמל האדם לפיהו, כל עמל וכל הייסורין הבאים על האדם אינן אלא בשביל שספר לשון הרע בפיהו.

ארבע כתות שאין רואות פני שכינה כולן בחטא הלשון:

וכתב השל"ה שער האותיות אות שי"ן שתיקה: ח. והנה לדיבור של עבירה אין ערך ואין שיעור לעונשו, כאשר האריכו רבותינו ז"ל (סוטה מב א) בארבע כתות שאין מקבלות פני שכינה, כת לצים, כת חנפים, כת שקרים, כת מספרי לשון הרע, וסימן לאלו הכתות - חשמ"ל.

המדבר לה"ר אין תפילתו מתקבלת:

כב. עוד ידוע ידע המטמא פיו ולשונו בטומאת הדיבור, מאחת מהנה שהוזכרו, אז כל דברי תורה ותפלותיו כולם נטמאו, ומחוץ למחנה מושבם, ואדרבא מקבל עונש עליהם. כי הוא כמביא דורון חשוב למלך ונותן הדורון בכלי מלא קיא צואה, הנה מתקצף עליו המלך בכפליים.

בקשת רשבי"י לשני פיות:

עוד הביא דברי הירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) אמר רבי לוי [בשם רבי שמעון בן יוחאי], אילו הוינא על טורא דסיני הוה בעינא שני פיות, כי בפה שמדבר דברי תורה אין ראוי לדבר בו דברי חולין המבדיל בין קודש לחול.

המדבר לה"ר מקטרגין עליו למעלה:

כתב שלמה המלך במשלי פרק יא (כו) שְׁחֹר טוֹב יִבְקֶשׁ רָצוֹן וְדָרֵשׁ רָעָה תְּבוֹאֲנוּ: ובמדרש משלי (בובר) פרשה יא דרשו חז"ל על הפסוק [כו] שוחר טוב יבקש רצון. אם ראית אדם שהוא מדבר טוב על חברו, מלאכי השרת מדברין עליו טוב לפני הקדוש ברוך הוא, כד"א [וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט)]. ודורש רעה תבואנו. אם ראית אדם שהוא מדבר רעה על חברו, מלאכי השרת מדברין עליו רעות לפני הקדוש ברוך הוא, כד"א [ישוב עמלו בראשו. והובא בספר חסידים (מרגליות) סימן תרלג].

שלושת הדברים המיוחדים במצורע:

אחר הדברים האלה נבין את שלושת הדברים הבולטים ומיוחדים אצל מצורע שדיבר לה"ר.
א. הסמל לחטא לה"ר דוקא בצרעת שמראה לבן, לרמז וללמד בני אדם שמקילין ראש לדבר לה"ר בהיות שנראה להם שבסך הכל הוא מספר את האמת על חברו ואינו משקר ולכן נראה לו שהכל לבן וטהור, ובאה התורה ללמדנו שאותו מראה לבן הוא טמא כי למרות כל האמת שבדבר עונו גדול מנשא.
ב. גם התורה מצוה לגלח כל שערו כתינוק בן יומו היות והראת לדעת עד כמה גדול וחמור עוון לה"ר אחד שאין לו אך ורוע בכל העבירות של התורה, שמלבד ששקול כנגד ג' העבירות החמורות אלא גם מאבד כל זכויותיו ומקבל כל חובות מי שדיבר עליו, ונמצא שאחרי שסיפר לה"ר הפך להיות ערום ועירה כיום הולדו וכל אשר יגע כל ימיו בעבודת השם בקיום התורה והמצוות נאבדו, לכן התורה מצוה לגלח כל שערו בכדי שיראה כתינוק בן יומו ויתעורר ואחרים יתעוררו להיות זהירים מלה"ר. ג. התורה החמירה דוקא בעון זה להושיבו מחוץ למחנה בבדידות וטמא טמא יקרא שלא ישבו

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א

נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

בחברתו, כיון שכל סיפור לה"ר יוצר שנאת אחים ומפריד הלבבות נגד תכלית עבודת האדם שכלל ישראל נשמה וגוף אחד ואין שלימות בלי אחדות הכלל וכאשר עושה פירוד בין ישראל גורם לפגום את כלל ישראל, וכאשר מבואר בירושלמי (וילנא) מסכת נדרים פרק ט ה"ד כתיב לא תקום ולא תטור את בני עמך. היך עבידא הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידי תחזור ותמחי לידה. [ויקרא יט יח] ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבא אומר זהו כלל גדול בתורה. וכבר כתב אליהו הנביא בתנא דבי אליהו רבה (איש שלום) פרשה כו כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בניי, כלום חיסרת לך, מה אני מבקש מכם, הא אני מבקש אלא כדי שתהיו אוהבין זה את זה, ותהיו מכבדין זה את זה, וכך כתב רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ג מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, א לפיכך צריך לספר בשבח ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא. לכן נענש לשבת לבדו ולהרגיש עד כמה קשה הבדידות.

מעשה עם החפץ חיים:

ובכדי להמחיש עד כמה דיבור אפילו קטן יכול לגרום לפירוד ושנאה ראיתי בספר שאל אביך ויגדך חלק ב' עמוד מה: מעשה עם הגה"צ ר' משה אהרן שטרן ז"ל משגיח דשיבת קמניץ בירושלים סיפר לי מעשה מהחפץ חיים זיע"א אותו שמע בבחרותו בארה"ב במהלך שיעור מפי הגאון רבי יעקב דמינצקי זצ"ל פעם יצאו החפץ חיים זיע"א ואדם גדול נוסף ויודע אני מי היה אדם גדול זה לנסיעה ארוכה בענין דחוף של מצוה הדרך ארכה להם כמה ימים כי המקום שאליו נסעו רחוק היה בהגיעם שמו מיד פניהם לתור אחר מקום אכסניה למען יוכלו להשיב את נפשם מעמל הדרך ולהשביע רעבונם, והנה לאחר שמצאו אכסניה אצל שולחנה של בעלת בית יראת שמים שהידורי הכשרות אצלה ענו על הדרישות המיוחדות של החפץ חיים וחבירו למסע ישבו שניהם וסעדו נפשם בתבשיל שהוגש להם בתוך סעודתם נכנסה בעלת הבית ושאלה אותם האם האוכל ערב לחיכם, החפץ חיים ענה מיד האוכל טוב מאד ואילו אותו חבר למסע אמר כן האוכל טוב למדי אם כי חסר היה קצת מלח אבל באופן כללי הוא טעים מאד, כשאך יצאה בעלת הבית מהחדר תפס החפץ חיים בידיו את זקנו וראשו ואנחת שבר בקעה מגרונם באומר אוי ואבוי כל ימי נזירותי מלדבר ולשמוע לשון הרע ועתה נכשיתי פה ממש ששמעתי וקיבלתי לשון הרע ואני מתחרט כבר על שנסעתי אתכם ובדאי לא היתה מצוה בנסיעתי אתכם, כשראה אותו אדם גדול כיצד התעטף החפץ חיים ביגון נאחו חרדה ותדהמה אך גם תמה תמיהה מסויימת מה לו כי נזקק ונסער כל כך ואולם מכיון שבחפץ חיים מדובר פתח ושאל מה כבר אמרתי רבי ישראל מאיר איזו לשון הרע היתה פה, ענה החפץ חיים כלום אין לשון הרע במה שאמרתם לבעלת הבית שהתבשיל חסר קצת מלח הן לא היא שבישלה את האוכל כי אם המבשלת שהיא מעסיקה וזו אשה אלמנה ומיד כששמעה את הטענה מפיכם על המלח הלכה למטבח ופתחה בטענות על המבשלת המסכנה למה לא שמת מלח בתבשיל והמבשלת ענתה כמובן כי כן שמה מלח ואז כבר הרעימה בעלת הבית את קולה וגערה בה באומרה הלא הרבנים הסועדים על שולחני ואוכלים את התבשילים שבישלת אומרים שלא שמת מלח וכיצד זה את אומרת אחרתו כך התווכחו השתיים כשהמבשלת אומרת בביטחה ששמה מלח ובעלת הבית מטיחה בה וצועקת עליה שהיא שקרנית שכן אם הרבנים אומרים שהאוכל חסר מלח בודאי שהיא משקרת והמבשלת התכעסה ואמרה ברוגז בטוחה אני ששמתי מלח בתבשיל וכשומעה כך אמרה לה בעלת הבית אם את כה מעיזה פנים לומר על הרבנים שהם שקרנים הרי את מפורטת ממשרתך ואני רוצה בך יותר כמבשלת, חבירו למסע של החפץ חיים שכאמור אדם גדול היה יושב ושומע בהקשבה מרובה את דברי החפץ חיים ופליאתו גוברת מרגע לרגע על דמיונו המופלג מנין לו כל זה איך הוא בונה מדיבור כל כך פעוט מגדלים באוויר ובגבור פליאתו הוא אומר רבי ישראל מאיר הנכם מגזימים, עונה לו החפץ חיים אם כן אם ברצונכם להיווכח שצדקתי הבה ניכנס שנינו למטבח ונראה מה מתרחש שם, קמו שניהם ונכנסו למטבח ומצאו איך שתי הנשים נרגזות ונרגשות ומוחות דמעה מעיניהן וכל זאת לאחר דין ודברים קולני ופוגע ולאחר שבעלת הבית הודיעה למבשלת שהיא מפורטת הכל כפי שתיאר החפץ חיים קודם לכן כשראה אותו אדם גדול מה שקרה השתדל כמובן בכל כוחו לשנות את הדבר הוא שילם טבין ותקילין עבור האלמנה כדי שתוכל לחזור למשרתה וכדי שישירו ביניהם השלום והשלום.

מוסר השכל:

נמצינו למדים ממעשה החפץ חיים עד כמה כל דיבור ולו הקטן ביותר יכול לגרום נזק וצער לזולת ולפירוד הלבבות ולשנאת אחים, ולכן חובה על האדם לתת דעתו על כל מילה שמוציא מפיו, זאת ועוד שברגע שע"י שהלך עם חברו נכשל בלה"ר אפילו שהלכו לעשות מצווה אין ערך לאותה מצווה כלום כי היא מעצת היצה"ר בכדי להכשיל את האדם בלה"ר ושווה ליצה"ר לתת לאדם לעשות מצווה בכדי שיכשלו בלה"ר החמור כנ"ל, וממילא עד כמה על האדם להיזהר כאשר נמצא בחברת אחרים כל שידוע שזה עלול להביאו לידי לה"ר אין לו להיות באותה חברה אפילו אם מטרתה לעשיית מצווה. ולכן התורה החמירה בעון לה"ר יותר מכל העבירות ומאבד ממש עולמו וכל עמלו הולך לריק וחזר כיום הוולדו, ושומר פיו ולשונו שומר מצרו נפשו, ובפרט בתקופת הבחירות שהותרה הרצועה וכל אחד פותח את פיו כנגד חברו מתוך שאיפה להגיע למטרה הנכספת בשלטון וח"ו שולחנו של האדם הופך לשולחן הניתוחים של בני אדם ונכשלים ומכשלים את כל בני ביתם, ועצתי שהמכיל בעת ההיא ידום כי שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא

מרדכי מלכא